

EUROOPA KOHTU OTSUS

27. aprill 1994*

Konkurents – Elektrienergia importi piirav kokkulepe – Üldhuviteenus

[...]

Kohtuasjas C-393/92,

mille esemeks on Euroopa Kohtule EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel esitatud Gerechtshof te Arnhemi (Madalmaad) eelotsusetaotlus, millega soovitakse nimetatud kohtus pooleliolevas menetluses järgmiste poolte vahel:

Gemeente Almelo ja teised

ja

Energiebedrijf IJsselmij NV

saada eelotsust EMÜ asutamislepingu artiklite 37, 85, 86, 90 ja 177 tõlgendamise kohta,

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: president O. Due, kodade esimehed J. C. Moitinho de Almeida ja M. Díez de Velasco, kohtunikud C. N. Kakouris, R. Joliet, F. A. Schockweiler (ettekandja), G. C. Rodríguez Iglesias, M. Zuleeg, P. J. G. Kapteyn ja J. L. Murray,

kohtujurist: M. Darmon,

kohtusekretär: asekohtusekretär H. Von Holstein,

vaadanud läbi kirjalikud märkused, mille esitasid:

- Almelo omavalitsus ja teised, esindaja: advokaat C. M. Vinken-Geijselaers, 's-Hertogenbosch,
- Energiebedrijf IJsselmij NV, esindajad: advokaat B. H. ter Kuile, Haag, ja advokaat E. H. Pijnacker Hordijk, Amsterdam,
- Kreeka valitsus, esindaja: riikliku õigustalituse ametnik V. Kontalimos,

* Kohtumenetluse keel: hollandi.

- Prantsuse valitsus, esindaja: välisministeeriumi õiguskonkordantsakonna asedirektor P. Pouzoulet,
 - Madalmaade valitsus, esindaja: välisministeeriumi õiguskonkordantsunik A. Bos,
 - Euroopa Ühenduste Komisjon, esindaja: õiguskonkordantsuse ametnik B. J. Drijber,
- arvestades suuliseks menetluseks koostatud ettekannet,

kuulanud 23. novembri 1993. aasta istungil ära suulised märkused, mille esitasid Almelo omavalitsus ja teised, Energiebedrijf IJsselmij NV, Kreeka valitsus, Madalmaade valitsus, keda esindas välisministeeriumi aseõiguskonkordantsunik J. W. de Zwaan, ja komisjon,

kuulanud 8. veebruari 1994. aasta istungil ära kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

Põhjendused

1. Oma 3. novembri 1992. aasta vahekohtu otsusega, mis saabus Euroopa Kohtusse 10. novembril 1992, saatis Gerechthof te Arnhem EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel Euroopa Kohtule eelotsuse saamiseks kaks küsimust asutamislepingu artiklite 37, 85, 86, 90 ja 177 tõlgendamise kohta.
2. Need küsimused tekkisid Almelo omavalitsuse ja teiste kohalike elektrienergia jaotusettevõtete ning elektrienergia piirkondliku jaotusega tegeleva Energiebedrijf IJsselmij NV (edaspidi „IJM”) vahelises kohtuvaidluses, mille esemeks on võrdsustumaks, mida viimane võtab kohalikelt jaotusettevõtetelt.
3. Madalmaades toodavad elektrienergiat neli ettevõtjat, kes on osanikeks ühissetevõttes NV Samenwerkende Elektriciteits-Productiebedrijven (edaspidi „SEP”), mille ülesanne on korraldada tootjatevahelist koostööd.
4. Elektrienergia jaotamist korraldatakse piirkondlikul ja kohalikul tasandil. Piirkondlikud jaotusettevõtted tarnivad neile määratud territooriumi piires kohalikele munitsipaalomandis jaotusettevõtetele ning mõningatel juhtudel ka lõpptarbijatele. Kohalikud jaotusettevõtted tarnivad omavalitsustes asuvatele klientidele. Tootmis- ja jaotusettevõtted kuuluvad kaudselt provintsidele ja omavalitsustele.

5. Kuninga 1981. aasta otsusega anti IJM-ile mitteinuõiguslik kontsessioon elektrienergia jaotamiseks kontsessiooniga hõlmatud territooriumil. IJM tarnib elektrienergiat kohalikele jaotusettevõtetele, nende seas Almelo omavalitsusele ja teistele põhikohtuasja hagejatele, ning korraldab maapiirkondades tarneid ka otse tarbijatele.

6. Aastatel 1985–1988 keelati elektrienergia tarnelepingute üldtingimustes sisalduva ainuostuklausliga kohalikel jaotusettevõtetel elektrienergia importimine sellistes omavalitsustes, millel oli oma jaotusettevõtte NV Electriciteits-Maatschappij IJsselcentrale (IJM-i endine nimi, edaspidi „IJC”) hallataval territooriumil. Nimetatud üldtingimuste artikli 2 lõike 2 kohaselt kohustub omavalitsus

„ostma oma territooriumil jaotatava elektrienergia üksnes IJC-lt ning kasutama seda energiat üksnes oma tarbeks või tarnimiseks kolmandatele isikutele omavalitsuse territooriumil”.

7. IJM-i kehtestatud üldtingimused põhinevad Madalmaade elektrienergiaettevõtete haldajate liidu poolt koostatud näidisüldtingimustel.

8. Ainuostuklauslile on lisatud piirkondliku jaotusettevõtte poolne ainumüügikohustus.

9. Kohalik jaotusettevõtte seab omakorda ainuostukohustuse lõpptarbijale.

10. Tootjate ja piirkondlike jaotusettevõtete vahel kehtib samuti elektrienergia importimise keeld (Overeenkomst van Samenwerkingi ehk elektritootmisettevõtete ja SEP vahelise 22. märtsi 1986. aasta koostöölepingu – edaspidi „OVS”, millega asendati 1971. aasta SEP üldleping – artikkel 21).

11. IJC hakkas alates 1. jaanuarist 1985 kohalikel jaotusettevõtetelt võtma võrdsustusmaksu ehk lisatasu, mille eesmärk oli katta tema poolt maapiirkondade tarbijatele elektrienergia jaotamiseks tehtavate suuremate kulutuste ning kohalike jaotusettevõtete poolt linnapiirkondades asuvatele tarbijatele elektrienergia jaotamiseks tehtavate väiksemate kulutuste vahe.

12. Mõningad kohalikud jaotusettevõtted esitasid 1988. aastal komisjonile IJC peale kaebuse, mis käsitles kolme teemat:

– 1971. aasta SEP üldlepingus ja OVS-is selgesõnaliselt sätestatud impordikeeld;

– IJC-ga sõlmitud lepingutest tulenev ainuostukohustus;

– IJC õigus määrata ühepoolset kindlaks hinnad ja kehtestada võrdsustusmaks.

13. Elektrienergia tootmist, importi, ülekandmist ja müüki käsitleva 16. novembri 1989. aasta seadusega (Staatsblad 535) muudeti Madalmaades elektrienergia jaotussüsteemi. Vastavalt selle seaduse artiklile 34 ning ministri 20. märtsi 1990. aasta otsusele (Staatscourant, 22.

märts 1990) on SEP-1 ainuõigus importida avalikuks jaotamiseks ette nähtud elektrienergiat, välja arvatud alla 500 V pingega elektrienergia puhul.

14. Pärast 1988. aasta kaebust tegi komisjon 16. jaanuaril 1991 otsuse EMÜ asutamislepingu artikli 85 kohase menetluse kohta (IV/37.732 – IJsselcentrale (IJC) ja teised, EÜT 1991, L 28, lk 32, edaspidi „1991. aasta otsus”). Selle otsuse artiklis 1 märgib komisjon, et OVS-i artikkel 21

„riikub asutamislepingu artikli 85 lõiget 1, kuivõrd see piirab eratööstustarbijate poolset importi ning väljaspool avalikku jaotust toimuvat toodangu eksporti jaotusettevõtete ja eratööstustarbijate poolt, kaasa arvatud enda tarbeks elektrienergia tootjad”.

15. Komisjon märgib, et asutamislepingu artikli 90 lõike 2 kohaselt ei saa olla õigustatud väljaspool avaliku jaotuse tasandit kehtiv impordikeeld ehk keeld, mis on tarbijatele kehtestatud kohalike jaotusettevõtete sõlmitud lepingutega.

16. Kuigi komisjon ei väljendanud 1991. aasta otsuses seisukohta üldtingimuste artikli 2 lõikest 2 tuleneva impordikeelu suhtes, märkis ta, et

„need üldtingimuste sätted ja (OVS-i) artikkel 21 moodustavad terviku, mida kohaldatakse nii tootjate vahel kui lõpuks jaotusettevõtete vahendusel ka tootjate ja eratööstustarbijate vahel”.

17. Komisjon ei teinud otsust selle kohta, kas OVS-i artikliga 21 elektrienergia avaliku jaotamise osas kehtestatud impordikeelu suhtes kohaldatakse asutamislepingu artikli 90 lõiget 2; komisjon leidis, et elektrienergia tootjatele ja jaotusettevõtetele kehtestatud keeld importida avalikuks jaotamiseks muul viisil kui SEP alusel sisaldub nüüd 1989. aasta seaduse artiklis 34 ning selles küsimuses seisukoha võtmine võrduks prognoosiga, kas nimetatud seadus on asutamislepinguga kooskõlas. Komisjon ei võtnud seisukohta ka võrdsustumaksu õiguspärasuse suhtes.

18. Kaebajate poolt 1991. aasta otsuse peale esitatud kaebus jäeti rahuldamata Esimese Astme Kohtu 18. novembri 1992. aasta otsusega kohtuasjas T-16/91 *Rendo jt v komisjon* (1992) EKL II-2417. Kaebajate poolt selle otsuse peale esitatud apellatsioonkaebus on arutusel Euroopa Kohtus (kohtuasi C-19/93 P *Rendo jt v komisjon*).

19. Enne küsimusega komisjoni poole pöördumist olid jaotusettevõtted algatanud üldtingimustes sätestatud vahekohtumenetluse, et saada otsus IJM-i kehtestatud võrdsustumaksu õiguspärasuse kohta.

20. Pärast nende kaebuse tagasilükkamist vahekohtu poolt esitasid kohalikud jaotusettevõtted apellatsioonkaebuse Gerechthof te Arnhemile, kes peab tegema õiglusest ja mõistlikkusest lähtuva otsuse (als goede mannen naar billijkheid). Kuna siseriiklik kohus leidis, et ilma impordikeeluta ei oleks IJM arvatavalt võrdsustumaksu kehtestanud, taotles ta Euroopa Kohtult eelotsust järgmistes küsimustes:

„1. Kas vahekohtu otsuse peale esitatud apellatsioonkaebust arutav siseriiklik kohus on EMÜ asutamislepingu artiklis 177 sätestatud „siseriiklik kohus”, juhul kui poolte vahelise vahekohtukokkuleppe kohaselt peab ta tegema otsuse õiglusest ja mõistlikkusest lähtudes?

ja, juhul kui esimese küsimuse vastus on jaatav:

2. Kuidas tuleb EMÜ asutamislepingu artikleid 37 ja/või 85 ja/või 86 ja/või 90 tõlgendada elektrienergia avalikuks jaotamiseks importimise keelu puhul, mis on sätestatud aastatel 1985–1988 kehtinud piirkondliku elektri jaotusettevõtte üldtingimustes ning millega koos võis kehtida asjaomase liikmesriigi elektrienergiatootjate vahelises lepingus sisalduv impordikeeld?”

Esimene küsimus

21. Esimesele küsimusele vastamiseks tuleb märkida, nagu Euroopa Kohus leidis oma 30. juuni 1966. aasta otsuses kohtuasjas 61/65 *Vaassen-Goebbels* (1966) EKL 377, et asutamislepingu artiklis 177 sisalduva kohtu mõiste alla kuulumiseks peab konkreetne kohus vastama mitmetele kriteeriumitele: see peab olema moodustatud seaduse alusel, olema alaline, omama siduvat jurisdiktsiooni, kohaldama vastandusmenetluse eeskirju ning õigusriigi põhimõtet. Euroopa Kohus on neid kriteeriumeid täiendanud, juhtides eelkõige tähelepanu, et asjaomane kohus peab olema sõltumatu (11. juuni 1987. aasta otsus kohtuasjas 14/86 *Pretore di Salò* (1987) EKL 2545, 7. punkt; 21. aprilli 1988. aasta otsus kohtuasjas 338/85 *Pardini* (1988) EKL 2041, 9. punkt ja 30. märtsi 1993. aasta otsus kohtuasjas C-24/92 *Corbiau* (1993) EKL I-1277).

22. Vahekohtumenetluse kohta märkis Euroopa Kohus oma 23. märtsi 1982. aasta otsuses kohtuasjas 102/81 *Nordsee* (1982) EKL 1095, 14. punkt, et asutamislepingu artiklis 177 sedastatud kohtu mõiste hõlmab harilikku kohut, kus toimub vahekohtu otsuse läbivaatamine seoses apellatsiooni, tagasisaatmise, täitmisele pööramise või mõne muu asjaomaste siseriiklike õigusaktidega ette nähtud õiguskaitsevahendiga.

23. Seda Euroopa Kohtu antud tõlgendust ei mõjuta asjaolu, et poolte vahelise vahekohtukokkuleppe kohaselt teeb Gerechthshofi laadne kohus oma otsuse õiglusest ja mõistlikkusest lähtudes. Ühenduse õiguse ülimuslikkuse ja ühetaolise kohaldamise põhimõtetest ning asutamislepingu artiklist 5 tuleneb, et liikmesriigi kohus, kellele esitatakse siseriikliku õiguse alusel apellatsioonkaebus vahekohtu otsuse peale, peab järgima ühenduse õiguse norme, eelkõige konkurents norme, isegi kui ta teeb otsuse õiglusest lähtudes.

24. Seepärast tuleb esimesele küsimusele vastata, et siseriiklikku kohut, kes vastavalt seadusega ettenähtule arutab vahekohtu otsuse peale esitatud apellatsioonkaebust, tuleb käsitada kohtuna EMÜ asutamislepingu artikli 177 tähenduses, isegi kui ta poolte vahelise vahekohtukokkuleppe kohaselt peab tegema otsuse õiglusest ja mõistlikkusest lähtudes.

Teine küsimus

25. Oma teise küsimusega soovib siseriiklik kohus sisuliselt teada, kas asutamislepingu artiklid 37 ja/või 85 ja/või 86 ja/või 90 keelavad piirkondlikul elektrienergia jaotusettevõttel kohaldada müügi üldtingimustes sisalduvat ainuostuklauslit, mis keelab kohalikul jaotusettevõttel üldsusele tarnimiseks elektrienergiat importida.

26. Sellele küsimusele vastamiseks tuleb uurida, kas piirkondliku jaotusettevõttega sõlmitud lepingust kohalikule elektrienergia jaotusettevõttele tulenev impordikeeld on vastuolus asutamislepingu artiklitega 37, 85 või 86 ning millises ulatuses saab nende sätetega kehtestatud keeldudest teha erandeid asutamislepingu artikli 90 lõike 2 alusel.

Asutamislepingu artikkel 37

27. Esiteks tuleb artikli 37 kohaldamisalaga seoses meenutada, et nii selle artikli asukoht koguseliste piirangute kaotamist käsitlevas peatükis kui ka sõnade „import” ja „eksport” kasutamine lõike 1 teises lõigus ning sõna „toode” kasutamine lõigetes 3 ja 4 viitavad, et see artikkel hõlmab kaubavahetust (vt 30. aprilli 1974. aasta otsus kohtuasjas 155/73 *Sacchi* (1974) EKL 409, 10. punkt, ja 27. oktoobri 1993. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-46/90 ja C-93/91 *Lagauche ja Evrard* (1993) EKL I-5267, 33. punkt).

28. Ühenduse õiguses, nagu ka liikmesriikide siseriiklikus õiguses, tunnustatakse elektrienergiat kaubana asutamislepingu artikli 30 tähenduses. Seega käsitatakse elektrienergiat ühenduse tollitariifistiku alla kuuluva kaubana (CN-kood 27.16). Lisaks on Euroopa Kohus oma 15. juuli 1964. aasta otsuses kohtuasjas 6/64 *Costa v ENEL* (1964) EKL 1141 tunnustanud, et elektrienergia võib kuuluda asutamislepingu artikli 37 kohaldamisalasse.

29. Artikli 37 alla kuuluvate olukordade osas tuleb meenutada, et see säte käsitleb kaubanduslikke riigimonopole. Oma 4. mai 1988. aasta otsuses kohtuasjas 30/87 *Bodson* (1988) EKR 2479, 13. punkt, märkis Euroopa Kohus, et artiklit 37 kohaldatakse olukordades, kus siseriiklikel võimuorganitel on võimalik selleks moodustatud asutuse või delegeeritud monopoli kaudu kontrollida, suunata või olulisel määral mõjutada liikmesriikidevahelist kaubandust.

30. Sellises olukorras sõlmitud lepingute kohta on Euroopa Kohus otsustanud, et artiklis 85 sätestatud kokkuleppega ei ole tegemist juhul, kui mõju kaubavoogudele tuleneb kontsessioonilepingust, mille on sõlminud riigi võimuorgan ja avaliku teenuse osutamise eest vastutav ettevõtte (eespool nimetatud otsus kohtuasjas *Bodson*, 18. punkt).

31. Sellega seoses tuleb esiteks märkida, et IJM-ile ei ole antud ainuõigust, mis annaks talle kontsessiooniga hõlmatud territooriumil elektrienergiatarnete monopoli. Teiseks ei ole siseriiklikus kohtus toimuva vaidluse esemeks riigi võimuorganite ja IJM-i vahelised, vaid piirkondliku elektrienergia jaotusettevõtte ja kohalike elektrienergia jaotusettevõtete vahelised lepingud. Lisaks määratakse neis lepingutes kindlaks tingimused, mille alusel IJM tarnib elektrienergiat kohalikele jaotusettevõtetele, ega anta neile ettevõtetele edasi piirkondlikule ettevõttele antud avaliku teenuse kontsessiooni. Tarnetingimused, eelkõige ainuostuklausel, tulenevad

pooltevahelisest lepingust ega kuulu riigi võimuorganite poolt IJM-ile antud kontsessiooni alla.

32. Sellest tuleneb, et põhikohtuasjas kõne all olev olukord ei kuulu asutamislepingu artikli 37 kohaldamisalasse.

Asutamislepingu artiklid 85, 86 ja artikli 90 lõige 2

33. Euroopa Kohtu väljakujunenud pretsedendiõiguse kohaselt tuleb asutamislepingu artikli 90 lõikes 1 nimetatud ettevõtja käitumist hinnata artikleid 85 ja 86 ning artikli 90 lõiget 2 arvesse võttes (vt 18. juuni 1991. aasta otsus kohtuasjas C-260/89 *ERT* (1991) EKL I-2925).

Asutamislepingu artikkel 85

34. Asutamislepingu artiklis 85 on sätestatud, et seda kohaldatakse ettevõtjatevaheliste kokkulepete suhtes, mis piiravad konkurentsi ja kahjustavad liikmesriikidevahelist kaubandust.

35. Ettevõtjatevahelise kokkuleppe olemasoluga seoses tuleb meeles pidada, nagu komisjon 1991. aasta otsuses leidis, et Madalmaade elektrienergia jaotussüsteemi aluseks on elektrienergia tootjate vaheliste, tootjate ja piirkondlike jaotusettevõtete vaheliste, piirkondlike jaotusettevõtete ja kohalike jaotusettevõtete vaheliste ning lõpuks kohalike jaotusettevõtete ja lõpptarbijate vaheliste lepinguliste õigussuhete võrgustik. Siseriiklikus kohtus kõne all olev ainuostuklausel sisaldub piirkondliku jaotusettevõtte poolt kohalikele jaotusettevõtetele elektrienergia tarnimise üldtingimustes, mistõttu see on artiklis 85 sätestatud kokkuleppe klausel.

36. Sellist klauslit sisaldaval kokkuleppel on konkurentsi piirav mõju, kuna kõnealune klausel keelab kohalikel jaotusettevõtetel osta elektrienergiat teistelt tarnijatelt.

37. Et teha kindlaks, kas nimetatud kokkuleppel on oluline mõju liikmesriikidevahelisele kaubandusele, tuleb – nagu Euroopa Kohus on märkinud oma 12. detsembri 1967. aasta otsuses kohtuasjas 23/67 *Brasserie de Haecht* (1967) EKL 525 ja 28. veebruari 1991. aasta otsuse kohtuasjas C-234/89 *Delimitis* (1991) EKL I-935 – hinnata seda majanduslikus ja õiguslikus kontekstis ning võtta arvesse teiste ainuõiguslepingute olemasolust tuleneda võivat kumulatiivset mõju.

38. Selles osas nähtub Euroopa Kohtule esitatud dokumentidest, et põhikohtuasja poolte vahelisi suhteid reguleerivad üldtingimused, mis sisaldavad ainuostuklauslit, vastavad Madalmaade elektrienergiaettevõtete haldajate liidu poolt koostatud elektrienergiatarnete nädisüldtingimustele.

39. Nende lepinguliste suhete kumulatiivne mõju toob kaasa siseriikliku turu isoleerimise, kuna nendega keelatakse Madalmaade kohalikel jaotusettevõtetel saada elektrienergiatarneid teiste liikmesriikide jaotusettevõtetelt või tootjatel.

Asutamislepingu artikkel 86

40. Asutamislepingu artikkel 86 keelab ühisturul või selle olulises osas turgu valitseva seisundi kuritarvitamise ühe või mitme ettevõtja poolt, kuivõrd see võib mõjutada liikmesriikidevahelist kaubandust (eespool nimetatud otsus kohtuasjas *Bodson*, 22. punkt).

41. Kuigi see, et IJM-i laadsel ettevõtjal on üksnes osa liikmesriigi territooriumist hõlmav mitteainuõiguslik kontsessioon, ei võimalda automaatselt järeldada, et tal on ühisturu olulises osas turgu valitsev mõju, tuleb seda hinnangut muuta juhul, kui ettevõtja kuulub ettevõtete gruppi, millel on kollektiivne turgu valitsev mõju.

42. Sellise kollektiivse mõju olemasolu eeldab siiski, et gruppi kuuluvad ettevõtjad oleksid omavahel piisavalt seotud, et turul sarnaselt käituma asuda (vt eespool nimetatud otsus kohtuasjas *Bodson*).

43. Siseriikliku kohtu ülesanne on otsustada, kas Madalmaade piirkondlikel elektrienergia jaotusettevõtetel on piisavalt tugevad sidemed, et neil oleks kollektiivne turgu valitsev mõju ühisturu olulises osas.

44. Kuritarvitamise küsimuses on Euroopa Kohus märkinud, et kui turgu valitseva mõjuga ettevõtja seob ostjad – isegi kui nad ise seda soovivad – selliselt, et nad kohustuvad või lubavad osta suurema osa oma vajadustest üksnes sellelt ettevõtjalt, on tegemist turgu valitseva mõju kuritarvitamisega (vt 13. veebruari 1979. aasta otsus kohtuasjas 85/76 *Hoffmann-La Roche v komisjon* (1979) EKL 461, 89. punkt, ja 3. juuli 1991. aasta otsus kohtuasjas C-62/86 *AKZO v komisjon* (1991) EKL I-3359, 149. punkt).

45. Nagu eespool 38. ja 39. punktis selgitatud, võib piirkondlike jaotusettevõtete ja kohalike jaotusettevõtete vahelistes lepingutes sisalduv ainuostukohustus kahjustada liikmesriikidevahelist kaubandust.

Asutamislepingu artikli 90 lõige 2

46. Asutamislepingu artikli 90 lõikes 2 sätestatakse, et ettevõtjad, kellele on usaldatud üldist majandushuvi pakkuvate teenuste osutamine, võib asutamislepingu konkurentsieeskirjadest vabastada niivõrd, kuivõrd see on vajalik konkurentsipiirangute kehtestamiseks või isegi teiste ettevõtete poolse konkurentsi täielikuks välistamiseks, et tagada neile määratud eriülesannete täitmine (vt 19. mai 1993. aasta otsus kohtuasjas C-320/91 *Corbeau* (1993) EKL I-2533, 14. punkt).

47. Seoses küsimusega, kas IJM-i laadsele ettevõtjale on usaldatud üldhuviteenuse osutamine, tuleb meeles pidada, et talle on avalik-õigusliku mitteainuõigusliku kontsessiooniga tehtud ülesandeks tagada elektrienergia tarned riigi territooriumi teatavas osas.

48. Selline ettevõtja peab tagama, et kogu territooriumil, mille suhtes kontsessioon on antud, oleks kõikidele tarbijatele – nii jaotusettevõtetele kui lõpptarbijatele – tagatud häireteta elektrienergiatarned, mille kogusest piisab igal ajal nõudluse rahuldamiseks ühtsete tariifimääradega ja tingimustel, mis võivad erineda üksnes kõikidele tarbijatele kohaldatavatest objektiivsetest kriteeriumitest lähtudes.

49. Teiste ettevõtjate poolse konkurentsi piiramist tuleb lubada niivõrd, kui see on vajalik, et võimaldada üldhuviteenuse osutamisega seotud ülesannete eest vastutaval ettevõtjal oma ülesannet täita. Sellega seoses tuleb arvesse võtta majanduslikke tingimusi, milles ettevõtte tegutseb, eelkõige kulusid, mida ta peab kandma, ning tema suhtes kohaldatavaid õigusakte, eriti keskkonnavalaseid.

50. Siseriikliku kohtu ülesanne on kaaluda, kas ainuostuklausel, millega kohalikul jaotusettevõttel keelatakse elektrienergia importimine, on vajalik, et võimaldada piirkondlikul jaotusettevõttel oma üldhuviga seotud ülesannet täita.

51. Seepärast tuleb Gerechtshof te Arnhemi teisele küsimusele vastata järgmiselt:

a) Asutamislepingu artikkel 85 keelab piirkondlikul elektrienergia jaotusettevõttel kohaldada müügi üldtingimustes sisalduvat ainuostuklauslit, millega keelatakse kohalikul jaotusettevõttel importida elektrienergiat üldsusele tarnimiseks ning mis majanduslikus ja õiguslikus kontekstis kahjustab liikmesriikidevahelist kaubandust.

b) Asutamislepingu artikkel 86 keelab piirkondlikul elektrienergia jaotusettevõttel, kes kuulub ettevõtjate gruppi, mis omab ühisturu olulises osas kollektiivset turgu valitsevat seisundit, kohaldada müügi üldtingimustes sisalduvat ainuostuklauslit, millega keelatakse kohalikul jaotusettevõttel importida elektrienergiat üldsusele tarnimiseks ning mis majanduslikus ja õiguslikus kontekstis kahjustab liikmesriikidevahelist kaubandust.

c) Asutamislepingu artikli 90 lõiget 2 tuleb tõlgendada selliselt, et piirkondliku elektrienergia jaotusettevõtte poolt sellise ainuostuklausli kohaldamine ei kuulu asutamislepingu artiklites 85 ja 86 sätestatud keelu alla juhul, kui konkurentsi piiramine on vajalik selleks, et nimetatud ettevõtte saaks täita üldhuviga seotud ülesannet. Siseriikliku kohtu ülesanne on otsustada, kas see tingimus on täidetud.

Kohtukulud

52. Euroopa Kohtule märkusi esitanud Kreeka, Prantsuse ja Madalmaade valitsuse ja Euroopa Ühenduste Komisjoni kohtukulud ei hüvitata. Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus siseriiklikus kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse nimetatud kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes,

EUROOPA KOHUS,

vastates Gerechthshof te Arnhemi 3. novembri 1992. aasta vahekohtuotsusega esitatud eelotsuseküsimusele otsustab:

1. Siseriiklikku kohut, kes vastavalt seadusega ettenähtule arutab vahekohtu otsuse peale esitatud apellatsioonkaebust, tuleb käsitada kohtuna EMÜ asutamislepingu artikli 177 tähenduses, isegi kui ta poolte vahelise vahekohtukokkuleppe kohaselt peab tegema otsuse õiglusest ja mõistlikkusest lähtudes.

2. a) Asutamislepingu artikkel 85 keelab piirkondlikul elektrienergia jaotusettevõttel kohaldada müügi üldtingimustes sisalduvat ainuostuklauslit, millega keelatakse kohalikul jaotusettevõttel importida elektrienergiat üldsusele tarnimiseks ning mis majanduslikus ja õiguslikus kontekstis kahjustab liikmesriikidevahelist kaubandust.

b) Asutamislepingu artikkel 86 keelab piirkondlikul elektrienergia jaotusettevõttel, kes kuulub ettevõtjate gruppi, mis omab ühisturu olulises osas kollektiivset turgu valitsevat seisundit, kohaldada müügi üldtingimustes sisalduvat ainuostuklauslit, millega keelatakse kohalikul jaotusettevõttel importida elektrienergiat üldsusele tarnimiseks ning mis majanduslikus ja õiguslikus kontekstis kahjustab liikmesriikidevahelist kaubandust.

c) Asutamislepingu artikli 90 lõiget 2 tuleb tõlgendada selliselt, et piirkondliku elektrienergia jaotusettevõtte poolt sellise ainuostuklausli kohaldamine ei kuulu asutamislepingu artiklites 85 ja 86 sätestatud keelu alla juhul, kui konkurentsi piiramine on vajalik selleks, et nimetatud ettevõtte saaks täita üldhuviga seotud ülesannet. Siseriikliku kohtu ülesanne on otsustada, kas see tingimus on täidetud.

Due

Mancini

Moitinho de Almeida

Diez de Velasco

Kakouris

Joliet

Schockweiler

Rodriguez Iglesias

Zuleeg

Kapteyn

Murray

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 27. aprillil 1994 Luxembourgis.

Kohtusekretär

President

R. Grass

O. Due